

Наукові перспективи
Видавнича група

Успіхи

досягнення
у науці

№ 5(5)
2024

**Ми висвітлимо ваші
професійні здобутки**

серія "Управління та адміністрування"
серія "Соціальні та поведінкові науки"
серія "Освіта"
серія "Право"

*Інститут держави і права імені В.М.Корецького
НАН України*

Видавнича група «Наукові перспективи»

*Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного
управління*

«Успіхи і досягнення у науці»

*(Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління
та адміністрування», Серія «Соціальні та
поведінкові науки»)*

№ 5(5) 2024

Київ – 2024

*V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National
Academy of Sciences of Ukraine*

Publishing Group “Scientific Prospects”

*All-Ukrainian Assembly of Doctors of Science in Public
Administration*

«Successes and Achievements in Science»

*(Law Series, Education Series, Management and
Administration Series, Social and Behavioral
Sciences Series)*

№ 5(5) 2024

Kyiv – 2024

ISSN 3041-1254 Online

УДК 0/3+7/8]:001.31](477)(051)

DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5\(5\)](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5(5))

“Успіхи і досягнення у науці (Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)»:
журнал. 2024. № 5(5) 2024. С. 843.

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 18.07.2024, № 6/7-24)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України # 582 від 24.04.2024 журнал включений до Переліку наукових фахових видань України, категорія “Б”, спеціальності: 081 Право; 281 Публічне управління та адміністрування; 073 Менеджмент, 076 Підприємство та торгівля, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 051 Економіка

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального виховання, Християнської академії педагогічних наук України

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів гуманітарних, соціальних, поведінкових наук, освіти, права, а, також, управління та адміністрування з метою їх впровадження у сучасній освітній простір

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible та до міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Крусян Анжеліка Романівна – Вчений секретар Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Члени редакції журналу з галузі знань "Право":

1. Кваша Оксана Олександрівна – доктор юридичних наук професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
2. Булкат Марина Сергіївна - доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри галузевого права та загальноправових дисциплін Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «УКРАЇНА», науковий консультант департаменту аналітичної та правової роботи апарату Верховного Суду (Київ, Україна)
3. Драган Олена Василівна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України (Київ, Україна)
4. Тимченко Геннадій Петрович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України (Київ, Україна)
5. Губанов Олег Олександрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри службового та медичного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
6. Канцір Володимир Степанович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і процесу Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
7. Світличний Олександр Петрович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного та господарського права Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
8. Оробець Костянтин Миколайович - кандидат юридичних наук, доцент, асистент кафедри кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)
9. Кришевич Ольга Володимирівна - кандидат юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
10. Тимчишин Андрій Михайлович - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права та гуманітарних дисциплін Відокремленого структурного підрозділу закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Івано-Франківська філія (Івано-Франківськ, Україна)
11. Шевчук Олександр Михайлович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Управління та адміністрування":

1. Романенко Євген Олександрович - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних Сил України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Київ, Україна)
2. Пахомова Тетяна Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Навчально – наукового інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)

3. Мельниченко Олександр Охотолійович - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Харківського національного медичного університету Міністерства охорони здоров'я України (Харків, Україна)
4. Ситник Григорій Петрович - доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
5. Андріяш Вікторія Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна)
6. Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та економіки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (Київ Україна)
7. Кухарчук Петро Михайлович - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
8. Василенко Надія Володимирівна - доктор філософії в галузі 0-11- Науки про освіту, магістр Публічного управління та адміністрування, професор, професор кафедри управління та адміністрування Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти» (Вінниця, Україна)
9. Новаченко Тетяна Василівна - доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ
10. Грищенко Трина Миколаївна - доктор наук з державного управління, доцент, заступник директора з наукової роботи ННІ неперервної освіти і туризму Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
11. Гончарук Наталія Трохимівна - доктор наук з державного управління, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)
12. Мосора Лариса Степанівна - кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
13. Клименко Анастасія Сергіївна - доктор філософії в галузі 28 публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», директор центру підвищення кваліфікації кадрів, доцент кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
14. Улько Євгеній Миколайович - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу Державного біотехнологічного університету Старший науковий співробітник відділу інноваційної економіки, зовнішніх зв'язків та інформатизації наукових досліджень ННЦ «Інститут ґрунтознавства та агрохімії імені О. Н. Соколовського»
15. Логоша Роман Васильович - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрного менеджменту та маркетингу Вінницького національного аграрного університету (Вінниця, Україна)
16. Безена Іван Михайлович - кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (Дніпро, Україна)
17. Зелінська Галина Олексіївна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри прикладної економіки Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (Івано-Франківськ, Україна)
18. Канцір Ірина Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Львівська політехніка» (Львів, Україна)
19. Леонов Ярослав Володимирович - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри менеджмент фізичної культури Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)
20. Карпінський Борис Андрійович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
21. Антипенко Надія Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
22. Гой Наталія Василівна - спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат економічних наук, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського університету імені Василя Стефаника
23. Брік Світлана Володимирівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Соціальні та поведінкові науки":

1. Залуцька Христина Ярославівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка», (Львів, Україна)
2. Карпенко Лідія Миколаївна - доктор економічних наук, професор, міжнародний професор, професор кафедри місцевого самоврядування та розвитку територій Інституту публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка» (Одеса, Україна)
3. Македон Вячеслав Владиславович - доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)
4. Квасній Любов Григорівна - кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри математики та економіки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
5. Ходаківський Володимир Миколайович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету (Житомир, Україна)
6. Угоднікова Олена Ігорівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (Харків, Україна)
7. Слободянюк Ольга Василівна - доктор економічних наук, професор, професор кафедри національної економіки національної економіки Національного університету «Одеська юридична академія», (Одеса, Україна)
8. Грабарев Андрій Володимирович - кандидат економічних наук, доцент кафедри інформатики та системології КНЕУ, (Київ, Україна)

Члени редакції журналу з галузі знань "Освіта":

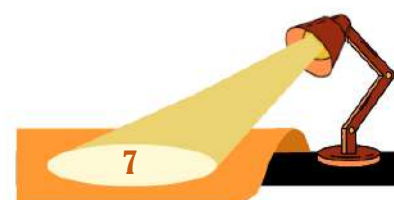
1. Гончарук Віталій Володимирович - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хімії та екології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
2. Гумеїр Гусейн Ахмедов - доктор педагогічних наук, професор (Баку, Азербайджан)
3. Дергач Маргарита Альфрїтівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти Хортицької національної навчально-реабілітаційної академії (Запоріжжя, Україна)
4. Зеленська Людмила Дмитрівна - доктор педагогічних наук, професор, декан факультету історії і права, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)

5. Козубцов Ігор Миколайович - доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри бойового застосування засобів зв'язку (доцент кафедри військово-гуманітарних дисциплін) Військового інституту телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут (Київ, Україна)
6. Красницька Ольга Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних наук Національного університету оборони України (Київ, Україна)
7. Лаппо Віолетта Валеріївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і психології, Коломийський навчально-науковий інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Коломия, Україна)
8. Литовченко Ірина Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
9. Миколайко Володимир Валерійович - кандидат педагогічних наук, доцент, Проректор з міжнародних зв'язків та стратегічного розвитку Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
10. Ненько Юлія Петрівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри професійної мовної комунікації Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України (Черкаси, Україна)
11. Островська Маріанна Ярославівна - кандидат педагогічних наук, Доктор філософії в галузі педагогіки, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, (Берегово, Україна)
12. Поліщук Наталія Миколаївна - доктор філософії, викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Умань, Україна)
13. Синєкоп Оксана Степанівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського" (Київ, Україна)
14. Чугай Оксана Юріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови технічного спрямування №2 Національного технічного університету України «Київський політехнічний університет імені Ігоря Сікорського», (Київ, Україна)
15. Шулигіна Раїса Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Данилов О.В. <i>РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В СФЕРІ ОБІГУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ</i>	101
Данилов О.В. <i>ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ІСО ТА СТО: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТА ПРАВОВІ РИЗИКИ</i>	112
Дем'янчук Ю.В., Добренька Н.В., Добренький С.В. <i>СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРИРОДНОГО ПРАВА, ЯК ГАРАНТІЯ ПРИРОДНОГО БУТТЯ ЛЮДИНИ</i>	125
Ільющенко Д.В. <i>ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА. СИЛА ВИЗНАЧАЄ ПРІОРИТЕТ</i>	132
Лимар Ю.В. <i>ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ ЩОДО ЗАХИСТУ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ</i>	148
Павлова Т.О., Стукаленко В.А. <i>ПРАВОВІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПТИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ</i>	158
Патик Л.Л., Патик А.А., Бондарчук А.С. <i>СУЧАСНІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ</i>	171
Пиць А.А. <i>ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ І БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ВИКОНАВЦІВ ПРИ ВИКОНАННІ УХВАЛ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ</i>	181
Простибоженко О.С. <i>НАЙКРАЩІ ІНТЕРЕСИ ДИТИНИ: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ВІД ІДЕЇ ДО ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ</i>	192
Селіхов Д.А. <i>ІНСТИТУЦІЙНА СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ</i>	203
Соколик І.М. <i>ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ГРОМАДЯН ПРИ ВЕДЕННІ ЕЛЕКТРОННОГО ВІЙСЬКОВОГО ОБЛІКУ</i>	214

УДК: 340 : 14

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5\(5\)-125-131](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-5(5)-125-131)

Дем'янчук Юрій Вікторович доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права факультету менеджменту та права, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна, тел.: (096) 946 11 00, <https://orcid.org/0000-0002-7695-6338>

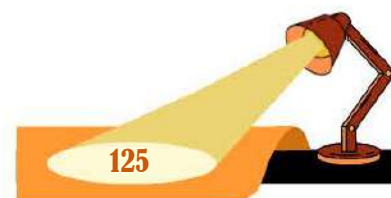
Добренька Наталія Вікторівна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри Права та соціально-поведінкових наук, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Білоцерківський інститут економіки та управління ВНЗ Університет «Україна», м. Біла Церква, тел.: (063) 710 30 75, <https://orcid.org/0000-0003-4480-3537>

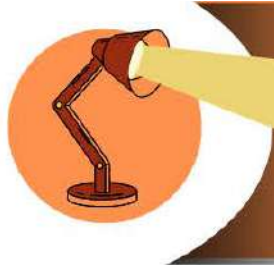
Добренський Сергій Вікторович заступник директора з навчально-виховної роботи, Відокремлений структурний підрозділ закладу вищої освіти «Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна», Білоцерківський інститут економіки та управління ВНЗ Університет «Україна», м. Біла Церква, тел.: (093) 972 88 34

СУТЬ ТА ЗМІСТ ПРИРОДНОГО ПРАВА, ЯК ГАРАНТІЯ ПРИРОДНОГО БУТТЯ ЛЮДИНИ

Анотація. Досліджено, природне право, як фундаментальну концепцію в правовій філософії, яка стверджує, що певні права і обов'язки є невід'ємними для кожної людини від народження, незалежно від їх визнання чи забезпечення державою. Ця теорія базується на ідеях справедливості, моралі та розуму, і відображає універсальні принципи, що діють незалежно від конкретних законодавчих актів. Суть природного права полягає в його універсальності та незмінності. Воно випливає з природи людини і людського суспільства, а не з постанов чи рішень державних органів. Основні принципи природного права включають право на життя, свободу, власність, справедливий суд та рівність перед законом. Ці права вважаються невід'ємними та незаперечними, оскільки вони притаманні кожній людині від народження.

Зміст природного права включає в себе низку основоположних прав та свобод, які визнаються міжнародною спільнотою та закріплені в міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини. Природне право встановлює, що будь-яка правова система повинна визнавати та захищати ці права, а держава має обов'язок їх забезпечувати та не порушувати.

Природне право також має значний вплив на розвиток позитивного права, тобто законів і нормативно-правових актів, ухвалених державними органами. Принципи природного права служать орієнтиром для законодавців і суддів, допомагаючи їм створювати та тлумачити закони, що відповідають моральним і етичним стандартам суспільства. В Україні, як і в інших країнах, Конституція та інші нормативно-правові акти відображають основні положення природного права, забезпечуючи захист прав і свобод громадян. Отже, природне право відіграє ключову роль у формуванні справедливого правопорядку та розвитку правової системи, сприяючи захисту прав людини і забезпеченню соціальної справедливості. Його суть і зміст є невід'ємною частиною правової культури та етики, що забезпечує гармонійне існування людського суспільства.

Ключові слова : Природне право, зміст природного права, принципи, свобода, власність, справедливий суд та рівність перед законом.

Demianchuk Yurii Viktorovich Doctor of Law Sciences, Associate Professor of Law, Head of the Department of Law, Faculty of Management and Law, Vinnytsia National Agrarian University, tel.: (096) 946 11 00, <https://orcid.org/0000-0002-7695-6338>

Dobrenka Nataliia Viktorivna Candidate of Law Sciences, Associate Professor of Law, Associate Professor of the Department of Law and Social and Behavioral Sciences A separate structural unit of a higher education institution „Open International University of Human Development „Ukraine”, Belotserki Institute of Economics and Management, tel.: (093)972 88 34, <https://orcid.org/0000-0003-4480-3537>

Dobrenkyi Serhii Viktorovich deputy director for educational work, Separate structural subdivision of the higher education institution "Open" Open International University of Human Development "Ukraine", Bila Tserkva Institute of Economics and Management, University "Ukraine", Bila Tserkva

THE ESSENCE AND CONTENT OF NATURAL LAW AS A GUARANTEE OF THE NATURAL BEING OF MAN

Abstract. Natural law is studied as a fundamental concept in legal philosophy, which claims that certain rights and duties are inalienable to every person from birth, regardless of their recognition or provision by the state. This theory is based on the ideas of justice, morality and reason, and reflects universal principles that operate independently of specific legislative acts. The essence of natural law is its universality and immutability. It arises from the nature of man and human society,

and not from the decrees or decisions of state bodies. Basic principles of natural law include the right to life, liberty, property, fair trial and equality before the law. These rights are considered inalienable and indisputable, as they belong to every person from birth.

The content of natural law includes a number of fundamental rights and freedoms recognized by the international community and enshrined in international documents such as the Universal Declaration of Human Rights. Natural law establishes that any legal system must recognize and protect these rights, and the state has a duty to ensure and not violate them.

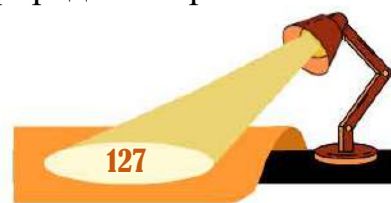
Natural law also has a significant influence on the development of positive law, that is, laws and regulations adopted by state bodies. The principles of natural law serve as a guide for legislators and judges, helping them to create and interpret laws that meet the moral and ethical standards of society. In Ukraine, as in other countries, the Constitution and other normative legal acts reflect the basic provisions of natural law, ensuring the protection of the rights and freedoms of citizens. Therefore, natural law plays a key role in the formation of a fair legal order and development of the legal system, contributing to the protection of human rights and ensuring social justice. Its essence and content are an integral part of legal culture and ethics, which ensures the harmonious existence of human society.

Keywords: Natural law, content of natural law, principles, freedom, property, fair trial and equality before the law.

Постановка проблеми. Однією з головних проблем є визначення суті природного права, яке, на відміну від позитивного права, не має чітко сформульованих норм і часто сприймається як абстрактне поняття. Виникає питання, як саме формуються і функціонують ці невід'ємні права і обов'язки, яким чином вони можуть бути виявлені та які критерії їх визначення.

Співвідношення між природним та позитивним правом також викликає численні дебати. Незважаючи на те, що природне право часто розглядається як основа для створення справедливих законів, питання про те, як ці два види права взаємодіють між собою, залишається відкритим [8, с. 126]. Це включає визначення меж впливу природного права на позитивне право та навпаки. Значення природного права для сучасної правової системи полягає у забезпеченні справедливості, захисті прав людини та формуванні етичних основ законодавства. Однак, виникають питання щодо того, як саме природне право впливає на законотворчу діяльність та судову практику, якими методами і засобами можна забезпечити відповідність позитивного права принципам природного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, природне право є однією з найдавніших концепцій у філософії права, і його досліджували численні науковці та філософи в різні епохи. Роздуми над значенням природного права

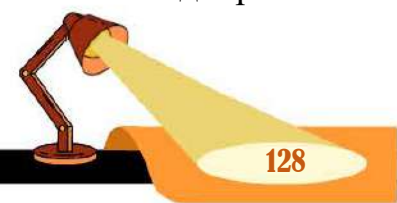
сягають глибокої історичної давнини. Такі давні мислителі, як Аристотель - давньогрецький філософ, який заклав основи для багатьох західних філософських традицій, включаючи концепцію природного права. У своїй "Нікомаховій етиці" він обговорює ідею "природного справедливого"; Цицерон - Римський філософ і політик, який у своїх роботах, таких як "Про державу" та "Про закони", висвітлював ідею природного права, яке перевершує людські закони; Тома Аквінський - один з найвідоміших християнських філософів і теологів середньовіччя, який систематизував концепцію природного права у своїй "Сумі теології"; Гуго Гроцій - Нідерландський юрист, який вважається одним з батьків міжнародного права, розвивав теорію природного права в своїх роботах "Про право війни та миру"; Джон Локк - Англійський філософ, який у своїх "Двох трактатах про управління" розвиває ідеї природного права і природних прав, які вплинули на розвиток сучасних концепцій прав людини; Жан-Жак Руссо, Лео Штраус - Німецько-американський політичний філософ, який досліджував природне право в контексті політичної філософії та історії ідей [1, с. 204].

Мета статті проаналізувати природне право та його значення для становлення права в цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість мислителі Стародавніх часів та Середньовіччя в своїх працях розробили концепцію необхідності визнання права, природного права людини, як живої істоти. Природне право в першу чергу, ґрунтується на рівності всіх людей. Саме завдяки цьому зміст природного права, кардинально відрізняється від права, що може надаватися та гарантуватися самою державою.

Права визначені державою, як такі, що не враховують зміст природного права залежать від форми правління, державного режиму та влади в цілому. Природне право визначали та наділяли надлюдським, тобто, таким, що не залежить від волі та влади людини. Природне право, визнається всіма демократично-правовими державами, метою, яких є гарантування прав людини та громадянина [1, с. 204].

Правова система України, як і будь-яка інша сучасна правова система, базується на взаємодії позитивного права та природного права. Цей зв'язок є ключовим для забезпечення справедливості, правопорядку та захисту прав і свобод громадян. Природне право, яке має універсальний характер і втілює ідеї справедливості та моральних принципів, служить основою для формування та розвитку позитивного права, тобто законів, ухвалених державними органами [8, с. 134]. Природне право є філософською концепцією, яка стверджує, що певні права є невід'ємними для кожної людини від народження, незалежно від державних законів. Ці права виникають з природи людини і людського суспільства і мають вищий статус порівняно з позитивним правом. В Україні, як і в багатьох інших країнах, основні принципи природного права знаходять відображення в Конституції та інших нормативно-правових актах.

Природні права є базою для створення та розвитку національних і міжнародних правових систем. Вони визначають мінімальні стандарти, яких мають дотримуватися всі закони та регламенти[2, с. 90].

Природне право людини є фундаментальною концепцією, яка визнає, що кожна людина має певні невід'ємні права, які не залежать від законодавчих чи інших формальних актів. Ці права походять із самої природи людської істоти і мають бути гарантовані та захищені державою.

Природні права зазвичай включають право на життя, свободу, особисту недоторканність, право на справедливий суд, свободу думки та совісті, а також інші права, що забезпечують гідне існування людини. Природні права належать кожній людині від народження і не можуть бути відібрані або обмежені державою чи іншими інституціями без вагомих причин [3, с. 78].

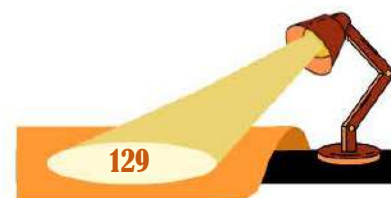
Ці права є універсальними і діють для всіх людей незалежно від національності, раси, статі, віросповідання або інших ознак. Вони не залежать від законів, суспільних норм або волі будь-якої влади. Їхня сутність походить із природи людини і базується на принципах моралі та справедливості. Природні права не можуть бути скасовані або обмежені навіть у надзвичайних умовах, таких як війна або надзвичайний стан.

Природні права спрямовані на захист гідності кожної людини, забезпечуючи їй можливість жити у вільному і справедливому суспільстві. Вони виступають як моральні орієнтири, що сприяють розвитку етичних норм і принципів у суспільстві.

Природні права надають легітимність протестам і рухам за права людини. Вони є основою для вимог людей про справедливість і рівність.

Вони є важливим компонентом міжнародного права, закріплені в таких документах, як Загальна декларація прав людини ООН, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права.

Хоча концепція природних прав є фундаментальною, її реалізація часто стикається з численними викликами. Серед них: а) деякі уряди обмежують права своїх громадян, зокрема через політичні репресії, цензуру, дискримінацію; б) збройні конфлікти призводять до масових порушень прав людини, включаючи право на життя і безпеку; в) соціальна нерівність: економічна та соціальна нерівність часто стає причиною обмеження доступу до базових прав, таких як освіта, медичне обслуговування, житло; г) в окремих суспільствах певні культурні та релігійні практики можуть суперечити принципам природних прав, що створює додаткові виклики для їхнього захисту. Природне право людини, є ключовою концепцією, що формує основу для захисту людської гідності та справедливості. Його значення важко переоцінити, оскільки саме ці права визначають межі, у яких держава та інші інституції повинні діяти, забезпечуючи кожній людині можливість жити у вільному, справедливому та гуманному суспільстві.

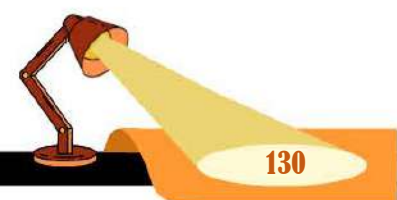
Позитивне право – це система законів та нормативно-правових актів, ухвалених державними органами. Воно регулює суспільні відносини, встановлює права та обов'язки громадян і юридичних осіб, а також визначає механізми захисту та реалізації цих прав. В Україні позитивне право охоплює Конституцію, закони, постанови, укази та інші нормативно-правові акти, що регулюють різні сфери життя. Конституція України є основним законом держави і втілює принципи як природного, так і позитивного права. Вона проголошує основні права та свободи людини і громадянина, які відповідають принципам природного права. Наприклад, право на життя, свободу, особисту недоторканність, гідність та рівність перед законом. Українські закони та нормативно-правові акти розробляються з урахуванням принципів природного права. Це забезпечує відповідність законодавства основним моральним і етичним цінностям, а також міжнародним стандартам прав людини [3, с. 204].

Суди в Україні при розгляді справ, часто звертаються до принципів природного права для тлумачення норм позитивного права. Це допомагає забезпечити справедливість і гуманність у правозастосуванні, особливо в складних або спірних ситуаціях. Україна є учасницею багатьох міжнародних договорів і конвенцій, які ґрунтуються на принципах природного права. Це включає, наприклад, Європейську конвенцію з прав людини. Виконання міжнародних зобов'язань вимагає адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів [4]. У процесі реформування правової системи України, особливо після здобуття незалежності, велика увага приділяється гармонізації національного права з принципами природного права. Це відображається у створенні нових законів, що захищають права і свободи громадян, а також у реформі судової системи та органів правопорядку.

Висновки. Взаємозв'язок між позитивним та природним правом є важливим аспектом правової системи України. Принципи природного права служать основою для формування справедливого і ефективного законодавства, яке відповідає потребам суспільства і захищає права людини. У свою чергу, позитивне право конкретизує ці принципи, роблячи їх частиною повсякденного правозастосування. Цей баланс між природним і позитивним правом забезпечує стабільність і розвиток правової системи України в сучасних умовах.

Література:

1. Історія вчень про державу і право : навч. посіб. «Олді-Плюс», 2018. С.308
2. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник Міжнародний гуманітарний ун-т. Одеса. 2021.С. 193
3. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів. ЛьвДУВС. 2020. С.268
4. Європейську конвенцію з прав людини Конвенцію ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97

5. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції Закон України Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, N 40, ст.263 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

6. Гончарук-Чолач Т. Історія вчень про державу та право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ. Ліра-К, 2020. С. 228

7. Журавльов Д., Коротюк О., Лавринович О. Історія політичних і правових вчень. Від стародавніх часів до XVII століття. Київ. ОВК, 2021. С.238

8. Теорія держави та права України: підручник для курсантів та студентів вищих навч. закл. Харків. Майдан, 2018. С. 436.

9. Теорія держави і права в схемах та таблицях: навчальний посібник Київ. «Хай-Тек Прес». 2020. С. 296

References:

1. Istoriya vchen' pro derzhavu i pravo (2018) [History of teachings about the state and law]. *Navch. posib. «Oldi-Plyus» - Teaching. manual "Oldie Plus"* [in Ukrainian]

2. Tyts'ka Y. O. Teoriya derzhavy i prava (2021) [Tytska Ya. O. Theory of State and Law]. *Navchal'nyy posibnyk Mizhnarodnyy humanitarnyy un-t. Odesa - Study guide International Humanitarian University Odesa. S. 193* [in Ukrainian]

3. Topolevs'kyi R. B., Fedina N. V. (2020) Teoriya derzhavy i prava [Topolevskyi R.B., Fedina N.V. Theory of the state and law]. *Navch. posibnyk. L'viv. LvDUVS. Education manual. Lviv. LvDUVS. P.268* [in Ukrainian]

4. Yevropeys'ku konventsiyu z prav lyudyny Konventsiyu [The European Convention on Human Rights The Convention has been ratified]. *Ratyfikovano Zakonom № 475/97-VR vid 17.07.97. - Ratified by Law No. 475/97-VR dated 07.17.97* [in Ukrainian]

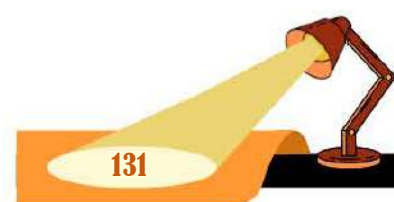
5. Pro ratyfikatsiyu Konventsiyi pro zakhyst prav lyudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku (1950) [On the ratification of the 1950 Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms]. *Pershoho protokolu ta protokoliv N 2, 4, 7 ta 11 do Konventsiyi Zakon Ukrayiny Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny 1997, N 40. – The First Protocol and Protocols No. 2, 4, 7 and 11 to the Convention Law of Ukraine Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1997, No. 40, Article 263 Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text* [in Ukrainian]

6. Honcharuk-Cholach T. (2020) Istoriya vchen' pro derzhavu ta pravo [Honcharuk-Cholach T. History of teachings about the state and law]. *Navchal'nyy posibnyk dlya pidhotovky do ispytiv. - Study guide for preparing for exams. Kyiv. Lira-K, 2020. P. 228* [in Ukrainian]

7. Zhuravl'ov D., Korotyuk O., Lavrynovych O. (2021) Istoriya politychnykh i pravovykh vchen'. Vid starodavnykh chasiv do XVII stolittya [Zhuravlyov D., Korotyuk O., Lavrynovych O. History of political and legal teachings. From ancient times to the 17th century]. Kyiv. OVK. Kyiv. OVC. P.238 [in Ukrainian]

8. Teoriya derzhavy ta prava Ukrayiny (2018) [Theory of the state and law of Ukraine] *Pidruchnyk dlya kursantiv ta studentiv vyshchyykh navch. zakl. Kharkiv. Maydan, - Kharkiv. Mайдan, P. 436.* [in Ukrainian]

9. Teoriya derzhavy i prava v skhemakh ta tablytsyakh (2020) [Theory of the state and law in diagrams and tables]. *Navchal'nyy posibnyk Kyiv. «Khay-Tek Pres» - Study guide Kyiv. "Hi-Tech Press". P. 296* [in Ukrainian]

Журнал

«Успіхи і досягнення у науці»

(Серія «Право», Серія «Освіта», Серія «Управління та адміністрування», Серія «Соціальні та поведінкові науки»)

Випуск № 5(5) 2024

Формат 60x90/8. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman.

Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:

ФОП «Жукова Ірина Віталіївна», Свідоцтво серія ДК № 7425 від 09.08.2021 р.